

การสร้างมาตรฐานการพยาบาลสำหรับเตรียมญาติผู้ดูแล
เพื่อการดูแลผู้ป่วยที่มีแผลกดทับที่บ้าน

ศจีมาศ จันทรงาม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

กรกฎาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ศจีมาศ จันทร์งาม ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชณี สรรเสริญ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ดร. ฉันทนา จันทร์วงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุธิ ท่องวิเชียร)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชณี สรรเสริญ)

.....กรรมการ

(ดร. ฉันทนา จันทร์วงศ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. กุหลาบ รัตนสังขธรรม)

บัณฑิตวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 10 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2550

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนี้ สรรเสริญ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.ฉันทนา จันทวงศ์ กรรมการที่ปรึกษา ที่ให้ความกรุณาให้คำปรึกษาแนะแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลิต ทองวิเชียร ที่กรุณาให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาให้กับผู้วิจัยเสมอมา และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และกรุณาสละเวลาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยใช้เทคนิคเคลฟาย ทั้ง 3 รอบ ตลอดระยะเวลา 6 เดือน ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์กับการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างมาก

ขอขอบพระคุณ คณะอาจารย์ในภาควิชาการพยาบาลชุมชน และคณาจารย์ทุกท่านที่เคยประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้เป็นอย่างดี ให้กับผู้วิจัยในอดีตจนถึงปัจจุบัน

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณสำหรับน้ำใจ การช่วยเหลือตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษาจากเพื่อนๆ รวมทั้ง ขอมอบคุณประโยชน์ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ แด่ บิดา มารดา สามีน้อง และทุกๆ คน ที่เป็นกำลังใจ สนับสนุนการศึกษาตลอดมา จนทำให้วิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี

ศจีมาศ จันทรัมย์

47910393: สาขาวิชา: การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน; พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)
 คำสำคัญ: มาตรฐานการพยาบาล/ ญาติผู้ดูแล/ การเตรียม/ การดูแลสุขภาพที่บ้าน/ ผู้ป่วยที่มี
 แผลกดทับ

ศจีมาศ จันทรงาม: การสร้างมาตรฐานการพยาบาลสำหรับเตรียมญาติผู้ดูแลเพื่อการดูแล
 ผู้ป่วยที่มีแผลกดทับที่บ้าน (CONSTRUCTION OF NURSING STANDARD FOR FAMILY
 CAREGIVER PREPARATION FOR HOME HEALTH CARE IN PATIENTS WITH
 PRESSURE SORE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: รัชณี สรรเสริญ, D.N.Sc., ฉันทนา
 จันทวงศ์, ศ.ด. 220 หน้า. ปี พ.ศ. 2550.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างมาตรฐานเชิงกระบวนการ มาตรฐานเชิง
 เนื้อหา และมาตรฐานเชิงผลลัพธ์ ของการพยาบาลสำหรับเตรียมญาติผู้ดูแลเพื่อการดูแลผู้ป่วยที่มี
 แผลกดทับที่บ้าน ดำเนินการวิจัยโดยร่างมาตรฐานการพยาบาลตามขั้นตอนของเมสัน จากข้อมูล
 หลักฐานเชิงประจักษ์ ร่วมกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกญาติผู้ดูแล จำนวน 5 คน และตรวจสอบ
 ความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 23 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟายจำนวน 3 รอบ
 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ มัชยฐาน และพิสัยระหว่างควอร์ไทล์

ผลการวิจัย ได้มาตรฐานการพยาบาลสำหรับเตรียมญาติผู้ดูแลเพื่อการดูแลผู้ป่วยที่มีแผล
 กดทับที่บ้าน จำนวน 8 มาตรฐาน ประกอบด้วย มาตรฐานเชิงกระบวนการ จำนวน 64 ข้อ
 มาตรฐานเชิงเนื้อหา จำนวน 16 ข้อ และมาตรฐานเชิงผลลัพธ์ จำนวน 23 ข้อ โดยมีรายละเอียด
 ดังนี้ มาตรฐานที่ 1 การเตรียมความพร้อมของพยาบาลวิชาชีพก่อนเตรียมญาติผู้ดูแล มาตรฐานที่ 2
 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วยที่มีแผลกดทับและครอบครัว มาตรฐานที่ 3 การประเมินปัญหา
 และความต้องการของผู้ป่วยที่มีแผลกดทับ มาตรฐานที่ 4 การเตรียมความพร้อมของญาติผู้ดูแลก่อน
 การเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 5 การส่งเสริมให้ญาติผู้ดูแลมีความรู้
 ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยที่มีแผลกดทับแบบองค์รวม มาตรฐานที่ 6 การส่งเสริมให้ญาติ
 ผู้ดูแลมีทักษะที่จำเป็นเกี่ยวกับการดูแลแผลกดทับ มาตรฐานที่ 7 การสร้างและพัฒนาความร่วมมือ
 กับแหล่งเครือข่ายสนับสนุนการดูแลสุขภาพที่บ้าน และมาตรฐานที่ 8 การประเมินผลการพยาบาล
 ตามมาตรฐานการพยาบาลสำหรับเตรียมญาติผู้ดูแลเพื่อการดูแลผู้ป่วยที่มีแผลกดทับที่บ้าน

จากนั้นไปศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการนำมาตรฐานการพยาบาลไปใช้ในสถานการณ์
 จริง โดยศึกษาความคิดเห็นของพยาบาลวิชาชีพ ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ป่วยที่มีแผล
 กดทับที่บ้าน จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า พยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่เห็นด้วยว่ามาตรฐาน
 การพยาบาลโดยรวมสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ในสถานการณ์จริง

47910393: MAJOR: COMMUNITY NURSE PRACTITIONER;
M.N.S. (COMMUNITY NURSE PRACTITIONER)

KEYWORDS: NURSING STANDARDS/ FAMILY CAREGIVER/ PREPARATION/ HOME
HEALTH CARE/ PATIENTS WITH PRESSURE SORE

SAJEEMAS CHANNGAM: CONSTRUCTION OF NURSING STANDARD
FOR FAMILY CAREGIVER PREPARATION FOR HOME HEALTH CARE IN
PATIENTS WITH PRESSURE SORE. ADVISORY COMMITTEE: RATCHANEE
SUNSERN, D.N.Sc., CHANTANA CHANTAWONG, Dr.P.H, 220 P, 2007.

The purpose of this research was to construct nursing standard focusing on processes, contents and outcomes of family caregiver preparation for home health care in patients with pressure sore. Evidence-base practice and Mason's method (1994) were used as the guidelines and framework for this standard. Content validity of this standard was verified by 23 experts utilizing 3 round of Delphi technique. The agreement of the experts opinion was analyzed using median and inter-quartile range. Finally, the 30 home health care nurse opinions of feasibility to apply the nursing standard in practice were explored by using questionnaire.

The results revealed that this nursing standard composed of eight elements including 64 items of process, 16 items of content and 23 items of outcome standard were as follows: Standard 1) Self preparation for nurse to prepare caregiver., Standard 2) Establishment of interrelationship among patients and family., Standard 3) The patients assessment and identification of leaning need in caregiver., Standard 4) The readiness preparation of caregiver and environment., Standard 5) The knowledge distribution of holistic care in pressure sore patients., Standard 6) The required skills distribution of pressure sore care., Standard 7) Establishment and development of community network collaboration., Standard 8) The evaluation of overall nursing standards. Finally, the majority of 30 home health care nurse opinion accepted that this nursing standards were applicable to real situation.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิด.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
การดูแลสุขภาพที่บ้าน.....	13
การดูแลผู้ป่วยที่มีแผลกดทับที่บ้าน.....	26
มาตรฐานการพยาบาล.....	53
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	71
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	71
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	73
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	75
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
4 ผลการวิจัย.....	79
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	79

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ส่วนที่ 2 การสร้างร่างมาตรฐานการพยาบาลสำหรับเตรียมญาติผู้ดูแล เพื่อการดูแลผู้ป่วยที่มีแผลกดทับที่บ้าน.....	87
ส่วนที่ 3 การตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ.....	96
ส่วนที่ 4 การศึกษาความเป็นไปได้	140
5 สรุปและอภิปรายผล.....	145
การอภิปรายผล.....	147
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	158
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	161
บรรณานุกรม.....	162
ภาคผนวก.....	175
ภาคผนวก ก.....	176
ภาคผนวก ข.....	188
ภาคผนวก ค.....	217
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	220

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 อุณหภูมิและระยะเวลาที่อบด้วยไอน้ำ.....	40
2 คุณสมบัติในการทำลายเชื้อของแอลกอฮอล์.....	40
3 คุณสมบัติในการทำลายเชื้อของกลูตาราลดีไฮด์.....	41
4 คุณสมบัติในการทำลายเชื้อของฮาโลเจน.....	41
5 คุณสมบัติในการทำลายเชื้อของไอโอไดน์.....	42
6 วิธีการปฏิบัติเพื่อการป้องกันและดูแลผู้ป่วยที่มีแผลกดทับ.....	44
7 เปรียบเทียบขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล และการสร้างมาตรฐานการพยาบาล...	58
8 หลักการสร้างมาตรฐานการพยาบาลตามขั้นตอนของเมสัน.....	59
9 จำนวนและร้อยละของผู้เชี่ยวชาญจำแนกตามวุฒิการศึกษา ตำแหน่งงานที่ปฏิบัติ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และประสบการณ์การปฏิบัติงาน.....	85
10 จำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพจำแนกตาม วุฒิการศึกษา แผนกงานที่ปฏิบัติ สถานที่ปฏิบัติงาน และประสบการณ์การปฏิบัติงาน.....	86
11 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ของคำตอบในแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญ ในมาตรฐานที่ 1.....	99
12 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ของคำตอบในแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญ ในมาตรฐานที่ 2.....	104
13 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ของคำตอบในแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญ ในมาตรฐานที่ 3.....	109
14 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ของคำตอบในแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญ ในมาตรฐานที่ 4.....	114
15 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ของคำตอบในแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญ ในมาตรฐานที่ 5.....	120
16 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ของคำตอบในแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญ ในมาตรฐานที่ 6.....	127

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
17 คำมัชฌานและคำพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ของคำตอบในแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญ ในมาตรฐานที่ 7.....	132
18 คำมัชฌานและคำพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ของคำตอบในแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญ ในมาตรฐานที่ 8.....	136
19 จำนวนและร้อยละของระดับความคิดเห็นของพยาบาลวิชาชีพต่อความเป็นไปได้ใน การนำมาตรฐานการพยาบาลไปใช้ในสถานการณ์จริง.....	141

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
2 กลไกการเกิดแผลกดทับ จากแรงกด แรงเสียดสี และแรงเสียดทาน	30
3 ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างของพยาบาลวิชาชีพ.....	73
4 ขั้นตอนการสร้างมาตรฐานการพยาบาลสำหรับเตรียมญาติผู้ดูแลผู้ป่วย ที่มีแผลกดทับที่บ้าน.....	77